InformatÍv

információk a PTE EKTK IOO tájékoztatóinak szakirodalmi szemle

2021/ március

II./3. sz.

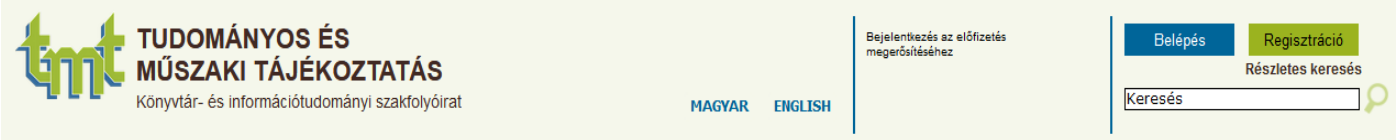

Tudományos és Műszaki Tájékoztatás Vol 69, Szám 2. (2021. február 25.) - https://tmt.omikk.bme.hu/tmt

RACSKO Réka, BANA Szilvia, KAPALKÓ Réka: Pillanatkép a könyvtári digitális transzformáció aktuális trendjeiről

A tanulmányban a szerzők elsősorban a technológiai újdonságok szemszögéből tekintik át a könyvtári digitális transzformáció jelenlegi trendjeit. E technokrata szemléletű áttekintés sok esetben szubjektív és nem a teljes könyvtári intézményrendszerre általánosan igaz megfogalmazásokat tartalmaz. A szerzők tanulmányukban kitérnek a vezetés és irányítás gyakorlatára, a szakmai fejlődésre, az infrastruktúrára és a szolgáltatásokkal kapcsolatos digitális trendek bemutatására.

„Igaz azonban, hogy bár olyan korban élünk, amelyben minden téren a digitalizációról beszélünk, elgondolkodtató, milyen mértékben lehet, vagy éppen érdemes átállni a hagyományos megoldásokról. Az olvasószolgálati munkát felhozva példaként: hallhattunk már vitákat arról, hogy a könyvtárosok helyett robotok is végezhetnék e feladatokat, és léteznek önkiszolgáló kölcsönző állomások, de felmerül a kérdés, hogy vajon a mesterséges intelligencia tényleg teljes egészében helyettesítheti-e a könyvtárost. Egy biztos: az empátia mindenképpen hiányozni fog a képletből. Sokszor az olvasó sem tudja pontosan megfogalmazni, mit is szeretne, az ilyen összetett kérdéseket pedig egy számítógépnek nehezebb elmagyarázni, mint egy hús-vér, hasonlóan gondolkodó embernek, akinek a munkája része, hogy jól kell tudjon visszakérdezni és rávezetni az olvasót arra, ami csak ott motoszkál a fejében, de nem tudja megragadni. Emellett egy másik szempont, hogy ha már modern közösségi terekről beszélünk, a közösségnek a könyvtáros is része, de persze, ha a jövő az applikációkon keresztüli virtuális kölcsönzést rejti, akkor a közösségek is megszűnnek vagy épp digitális formába konvertálódnak.

A fenti kérdéseket mérlegelve azt mondhatjuk, hogy nehéz megjósolni, hogy mit hoz a jövő, de a paradigmaváltások során az új, egyelőre nem megmagyarázható tények olyan elméletek, modellek felvázolására sarkallják a szakembereket, amelyek bizonyos pontokon sarlatánságnak tűnhetnek, de hosszú távon épp ezek révén fogalmazódnak meg az új válaszok és születik meg az új paradigma filozófiai és szakmai kerete."

Forrás: https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/12894/14625

Tárgyszavak: hazai és nemzetközi trendek, paradigmaváltás, digitális technika, információs műveltség,

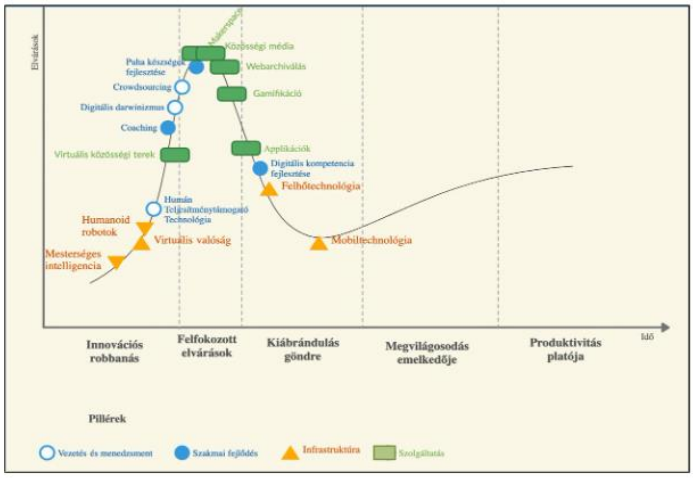

3. ábra A könyvtári Hype-görbe a digitális átállás négy pilére mentén (saját ábra)

A könyvtári trendek az ALA jelentése alapján (ALA, 2020)

KECSKEMÉTI Gergely: Gyorsjelentés a Qulto Szakmai Napokról

2021. február 3–4-én rendezték meg online formában a Qulto Szakmai Napokat.

1. *Pancza János* a Qulto Ökoszisztémáról, és ennek négy sarokkövéről („Manage –Digitize –Connect –Attract") tartott előadást. A Qulto2 mikroszervíz architektúrájú, felhő alapú, FOLIO kompatibilis könyvtári szolgáltatási platform, amely a könyvtárak saját fejlesztéseinek is teret enged. Részét képezik a gyűjtemények leírásához használt rendszerek (Manage: Huntéka, Corvina), a digitális örökséget kezelő termékek (Digitize: Digitize szoftver, IKR médiamodul, Qulto Repozitórium, DSpace), az adatok gazdagítását és közvetítését elősegítő termékcsoport (Connect: FRBR OPAC, Monguz Opac3, Qulto ReCat, eCard) és a digitális tartalmak újrahasznosítását szolgáló termékek (Attract: Education, Városfoglaló, Guide).

2. A következő előadó, *Fülöp Endre* megfogalmazásában a Qulto Szemantikus Tudásháló eredetileg FRBR katalógusnak épült, egy kutatásfejlesztési projekt eredményeként létrejött új tudás, elsősorban az oktatás és a turisztika területén történő felhasználási lehetőségekkel. Lehetővé teszi földrajzi helyek irodalmi művekhez kapcsolását (irodalmi helyszínek), ma már kevéssé használt szavak jelentésének megmutatását múzeumi katalógusokból vett képekkel (múzeumi tárgyak), művekhez és kifejezési formákhoz kapcsolódó szerzői jogi információk nyújtását és FRBR rekordok szolgáltatását.

3. Könyvtár a zsebben –eCard release! c. előadásában *Erdős Zoltán* a könyvtári olvasójegy funkcióival bíró mobil alkalmazás használatát mutatta be. Az eCard könnyen kezelhető, a felhasználó regisztrálhatja olvasójegyeit és nyomon követheti könyvtári tevékenységét (kölcsönzés, előjegyzés, félretétel, beiratkozás érvényessége, pénzügyek), kereshet a könyvtári katalógusban, használhatja az útvonaltervezőt és minden tranzakciónál lehetősége van biometrikus azonosításra. Az alkalmazás jelenleg a Huntéka és Corvina integrált könyvtári rendszerekkel kompatibilis, és a Google Play Store-on keresztül már letölthető.

4. *Deák Gábor* a kulturális örökséget hasznosító mobilos applikációkat mutatott be: a Városfoglaló 2.0 nevű helyismereti játékot; a kvíz kérdéseket tartalmazó Kérdésbankot, a gömbpanorámás virtuális kiállításokat kínáló Qulto 360 alkalmazást, a fejlesztés alatt álló Storytellinget és az irodalmi vonatkozású helyszíneket összekötő LiteraTúra Mobil App-ot. Mindegyik alkalmazás rendelkezik adminisztrációs felülettel is, így a tartalom jogosultságok birtokában bővíthető.

5. *Dr. Kovács Béla Lóránt*, a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár hamarosan induló új szolgáltatásáról számolt be: a Foxpost automaták mintájára könyvkiadó automatákat helyeznek el a város több pontján, ami lehetővé teszi, hogy a beiratkozott olvasók az automaták segítségével bonyolíthassák le a kölcsönzést és a visszavételt a nap bármely szakában, RFID technológia segítségével. A szekrények a Qulto által fejlesztett szoftverrel működnek.

6. *Szóllás Péter* könyvtári és levéltári főosztályvezető (EMMI) kitért a veszélyhelyzeti előírásokra, és bemutatta, a járvány hogyan alakította át a könyvtárak és levéltárak működését.

7. A szakmai napot kerekasztalbeszélgetés zárta. A résztvevők (Szóllás Péter főosztályvezető; Dr. Fodor Péter, Szeberényi Gábor, Dr. Horváth Sándor Domonkos, Ringert Csaba intézményvezető és Hollanda Andrea sepsiszentgyörgyi könyvtáros).
Forrás: https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/12922/14645

Tárgyszavak: szakmai nap, konferencia, könyvtári szolgáltatások, innováció

Kulturális nevezetességek egy platformon
A cultour.digital oldalán múzeumok és más intézmények virtuális túrái tekinthetők meg. A kínálatban jelenleg az admonti bencés kolostor gótikus múzeuma és bibliotékája, az utóbbi a világ legnagyobb kolostor könyvtára, valamint a Tirolban található Tratzberg kastély, a Karintiában lévő Hochosterwitz vára és a magyar-osztrák határ közelében található kornbergi kastély fizetős virtuális túrája található. A felhasználók történeti festményeket és egyedülálló műalkotásokat tekinthetnek meg vagy akár élő internetes tárlatvezetéseken vehetnek részt. Az utóbbiban egy saját fejlesztésű szoftver kap főszerepet, amely 360 fokos látványt biztosít, és számos audio- és kiegészítő funkcióal van felvértezve. A programot a LightCyde nevű startup munkatársai alkották meg.
CultourDigital: https://cultour.digital/en/
Forrás: https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/12924/14647

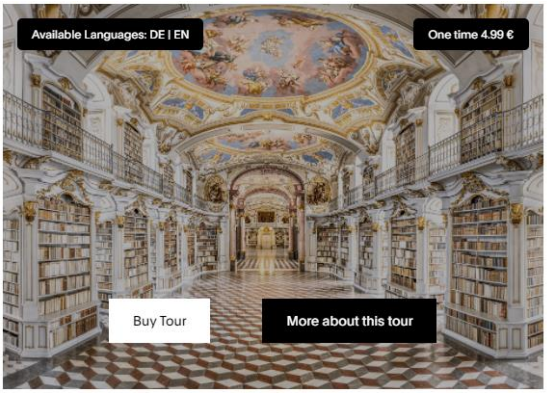

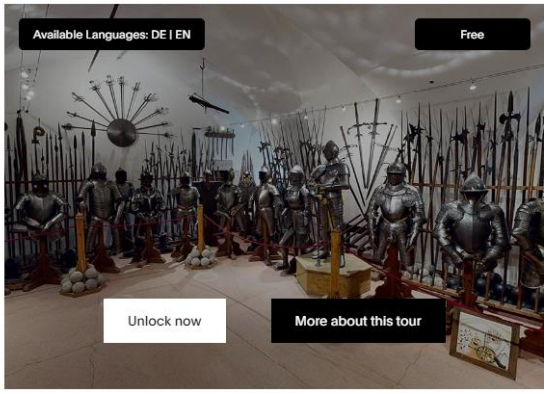

Tárgyszavak: adatbázis, virtuális túra

Koronavírus és könyvtárak 2020 őszétől – a beszámoló folyamatosan frissül
Az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai a Könyvtári Intézet (KI) koordinálásával újabb nemzetközi körképet készítettek a könyvtárak második hullám alatti működéséről, valamint összefoglalták a könyvtári dokumentumok, berendezések és terek biztonságos kezelésével kapcsolatos újabb kutatási eredményeket.
A dokumentum hozzáférhető a KI honlapján: https://ki.oszk.hu/node/9835
Kiemelve a beszámolóból, röviden pár szomszédos ország könyvtári helyzetéről:

Ausztria (2021. január 25.)
Az osztrák könyvtáros egyesület (BVÖ) tájékoztatója szerint az Egészségügyi Minisztérium döntése nyomán január 25-étől engedélyezik az osztrák könyvtárak számára a click & collect (küszöbkönyvtár) típusú szolgáltatásokat. Ugyanezen naptól kezdve a betartandó biztonsági távolságot két méterre növelik, és kötelezővé teszik az FFP2 maszkok viselését. Az ***Osztrák Nemzeti Könyvtár*** jelenleg zárva tart a kormány intézkedéseinek megfelelően. Az újranyitást - ha a helyzet nem változik - február 7-re jelölték ki.
Horvátország (2021. február 17.)
A ***Horvát Nemzeti és Egyetemi Könyvtár*** (Zágráb) a járványügyi előírások betartása mellett továbbra is nyitva tart. Február 13. óta valamennyi olvasói hely használható a könyvtárban.
2021. február 1-én kinyitott a könyvtár étterme is, ahol elvitelre felszolgálnak csomagolt gyorsételeket. Január 29-én online tartották meg a Múzeumok éjszakája programjait is. A decemberi horvátországi földrengésben

megrongálódott könyvtárak legértékesebb anyagának egy részét ideiglenesen a zágrábi Nemzeti és Egyetemi Könyvtárban tárolják.

Oroszország (2020. február 2.)

Az ***Orosz Állami Könyvtár*** területére 2020. november 14-től a látogatók kizárólag előzetes regisztráció után léphetnek be. Az olvasótermek kapacitásának max. 50%-a használható.

A könyvekre és egyéb dokumentumokra kizárólag online kérőlapon fogadják a kéréseket, papíralapú, helyszínen történő kérést jelenleg nem fogadnak. A könyvek az elektronikus katalóguson keresztül kölcsönözhetők. Egyes olvasótermek rövidített munkaidőben működnek.

A könyvtár épületébe kizárólag maszkban és kesztyűben lehet belépni, minimum két méteres távolságot tartva. A könyvtár bejáratánál testhőmérsékletet mérnek. Azokat a látogatókat, akiknél a megengedettnél magasabb testhőmérsékletet észlelnek, nem engedik be a könyvtárba. Továbbá a könyvtárnak joga van felfüggeszteni annak az olvasójegyét, akinél felfedezik a koronavírusra utaló jeleket (köhögés, orrfolyás stb.). A padlón feltüntetett jelölő, ill. iránymutató vonalakat minden látogatónak követnie kell, valamint minden olvasó köteles saját tollat magával hozni, és azt használni. A könyvtárhasználatot követően minden olvasó köteles tájékoztatni az olvasóterem felügyelőjét, hogy fertőtleníteni tudják az általa használt asztalt. A visszaérkezést követően 3 napra karanténba helyeznek minden kölcsönzött dokumentumot. A karanténba helyezett dokumentumok nem adhatók ki új személy számára. A könyvtár köteles 2 óránként szellőztetni az olvasótermekben és a közösségi terekben, valamint minden alkalmazottnak kötelező a maszk és kesztyűt viselése.

Románia (2020. február 15.)

Romániában a járványhelyzet alakulása hullámzó és összetett. Egyes régiókban, városokban, például Kolozsváron olyan mértékben csökkent a fertőzöttek száma, hogy éttermeket és egyes intézményeket megnyitottak egy időre. Az európai átlagnál nagyobb az oltottsági arány is. Ugyanakkor a vírus új mutációi és egyes régiók statisztikái miatt újra szigorítottak a korlátozó intézkedéseken; a veszélyhelyzetet pedig 2021. február 11-étől újabb 30 napra meghosszabbították. Újra csak negatív teszttel lehet belépni az országba magyar állampolgároknak is.

A helyzet ismeretében érthető, hogy a könyvtárak és a kulturális intézmények működése, nyitvatartása, pontosabban zárvatartása nem változott a 2020. decemberihez képest.

Szerbia (2021. február 2.)

A ***Szerbiai Nemzeti és Egyetemi Könyvtár*** a járványügyi korlátozások és a közösségi távolságtartás betartásával tart nyitva teljes munkaidőben (hétköznapokon: 8.00–21.00 óra, szombaton 8.00–15.00 óra). Kötelező a védőmaszkok és a könyvtári számítógépek igénybevétele esetén a kesztyű használata. Az olvasótermekben összesen legfeljebb 100 fő tartózkodhat. Az olvasók a nap folyamán legfeljebb öt könyvtári dokumentumot rendelhetnek meg, melyeket használat után a könyvtár munkatársai kezelnek. A könyvtár a honlapján hirdeti a szerb oltóközpont által szervezett online regisztrációt a COVID-19 oltásra.

Szlovákia (2021. március 1.)

2021. február 17-én jött ki a Szlovák Köztársaság Kormányának 89/2021. sz. határozata, amely kijelöli: mely térségek mely veszélyeztetettségi fokozathoz tartoznak. Ennek értelmében több intézmény, így például a nemzeti könyvtár február 22. óta már nem látogatható. A Népegészségügyi Hivatal február 5-i rendelete értelmében a könyvtárak továbbra is nyitva tarthatnak, betartva a korábbi intézkedéseket: 15 m^2-en belül egyidejűleg egy olvasó tartózkodhat, ami a 10 évesnél fiatalabb, szülő által kísért gyermekekre nem vonatkozik. Továbbra is fel kell mutatni a hét napnál nem régebbi teszteredményt vagy egyéb, például az oltásra vonatkozó bizonyítékot. A második oltástól legalább 14 napnak kell eltelnie az olvasó első látogatásáig. A 2 méter távolságot továbbra is tartani kell, illetve nem fogyasztható étel vagy ital a könyvtár belső és külső tereiben, sem pedig az épület közelében.

/m.j. – Szlovákiában un. COVID teszt automaták vannak elhelyezve sok helyen, ahol teszteltetni lehet. Emiatt a Népegészségügyi Hivatal napra készen tájékozott egyes járások (79 járás van) fertőzöttségével kapcsolatban. A tájékoztató oldalon az egyes járások Covid fertőzöttségét színekkel jelölik – fekete, bordó, piros, rózsaszín – a

legfertőzöttebb járások fekete színűek. A járások Közegészségügyi Hivatala külön rendelkezhet pl. a könyvtárak nyitvatartásáról is. /RSzV/
Forrás: https://ki.oszk.hu/node/9835

Tárgyszavak: szomszédos országok könyvtárai, Covid, szolgáltatások

Az emberek számítanak, nem a gyűjtemény

A Goethe Intézet oldalán olvasható tanulmány a Next Library® Conference, a könyvtárak jövőjéről szóló konferencia egyik előadásaként hangzott el. Szerzője Dr. Leonard Novy, a berlini egyetem Média és Kommunikációs Intézetének igazgatója.

„Első pillantásra úgy tűnhet, hogy a könyvtárak helyzete nem is rossz. Annak ellenére, hogy a digitális médiumok mindenütt jelen vannak, a németek a felsőoktatás bibliotékáit és a közkönyvtárakat intenzívebben használják, mint valaha. Éves szinten mintegy 220 milliószor keresik fel ezeket, tehát a könyvtár ma a legkedveltebb kulturális intézmény Németországban, megelőzve a múzeumokat, mozikat és a német Bundesliga labdarúgó-stadionjait. Ráadásul az ország mintegy 10000 köz- és tudományos könyvtára továbbra is hihetetlen változatossággal bír. Az óriási érdeklődésre számot tartó tudományos könyvtárakban elsősorban ismeretek megszerzése vagy létrehozása zajlik, de a városi és községi könyvtárakban egyre inkább arra helyezik a hangsúlyt, hogy a hely lehetőséget nyújtson minőségi idő eltöltésére és találkozásokra is."

A magyar nyelvű tanulmány itt olvasható: https://www.goethe.de/ins/hu/hu/kul/bib/21296093.html
Forrás: https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/12934/14658

Tárgyszavak: Németország (Berlin), konferencia, könyvtárak jövője, könyvtárhasználat

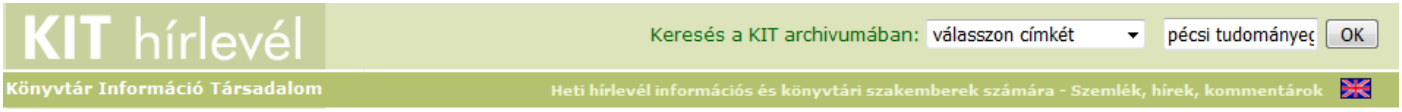

http://www.kithirlevel.hu/

7. szám

Pandémia: csökkent a nyomtatottak kölcsönzése, növekedett az e-könyveké. De vajon kitart-e a trend?

Pandémia, tüntetések, politika: ilyen volt 2020, melynek következményei erősen érződnek a könyvtárak körében is. A Library Journal felmérése szerint a könyvtárak e-könyvek kölcsönzése a pandémia alatt 25,7%-al nőtt. A letölthető hangoskönyvek esetén 30%-os volt a növekedés.

Azért, hogy alkalmazkodjanak a váltáshoz, a legtöbb könyvtár újragondolta néhány gyűjtemény kiadásait, és nyomtatott anyagokról olyan elektronikus forrásokra váltott, mint például az OverDrive, hoopla, Kanopy vagy Consumer Reports. Számos válaszadó elismerte, hogy ezek nélkül sokkal rosszabb lett volna a helyzet.

A hosszú távú hatások még nem prognosztizálhatók, de vajon tartható hosszabb távon az e-dokumentumok használati növekedése?

Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=pandemia_csokkent_a_nyomtatottak_kolcsonzese_novekedett_az_e-konyveke._de_vajon_kitart-e_a_trend_olvasoink_szavazatara
Forrás: https://www.libraryjournal.com/?detailStory=Circ-Disrupted-2021-Materials-Survey

Trending of Circulation Sources	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020
Book	67%	63%	63%	58%	60%	57%	55%	57%	55%	46%
Ebook	2%	3%	4%	5%	5%	8%	7%	9%	9%	18%
Media Netted	29%	32%	31%	34%	32%	31%	35%	31%	30%	31%
Physical audiobooks	N/A	7%	7%	6%	6%	5%	6%	5%	3%	4%
Downloadable audio	N/A	N/A	N/A	2%	2%	3%	4%	4%	5%	7%
DVD/Blu-ray	N/A	21%	21%	23%	21%	19%	19%	18%	17%	16%
Streaming media	N/A	N/A	0%	0%	0%	1%	2%	1%	2%	2%
Music CD/music	N/A	4%	3%	3%	3%	3%	4%	2%	3%	2%
Other electronic products	N/A	N/A	1%	2%	1%	2%	2%	2%	5%	4%
Other	2%	2%	2%	1%	3%	2%	1%	2%	2%	1%

SOURCE: *LJ* Public Librarary Materials Circulation Survey 2020

Tárgyszavak: USA, kölcsönzés, pandémia, e-könyvek, e-dokumentumok, statisztika, trend

Loca Credibilia - itt az internet hiteles helye

A Loca Credibilia elnevezésű szoftver nem más, mint az internet hiteles helye - utalva a középkori intézményre. A szabadalmaztatott hitelesítési eljárás során rögzítik a könyvtári dokumentumok "digitális ujjlenyomatát", a letöltött példányokat pedig egyedi azonosítóval látják el.
Ezek segítségével bárki bármikor ellenőrizheti, hogy a dokumentum hiteles-e, azaz megegyezik-e a könyvtári állományban tárolt, a letöltés pillanatában még elérhető tartalommal.
Dr. Sütheő Péter, a fejlesztő cég kutatási igazgatója elmondta, hogy reményeik szerint az Országos Széchényi Könyvtár olvasói hamarosan élvezhetik a szolgáltatást, és annak sincs akadálya, hogy más közgyűjtemények, valamint egyéb, a hitelességüket megőrizni kívánó információforrások, kiadók, hírportálok vagy elektronikus folyóiratok is éljenek ezzel a lehetőséggel - pontosabban szoftverrel.
A végső nyertesek elsősorban a hiteles forrásokra éhes szakdolgozók, kutatók, újságírók és információfogyasztók lesznek.
Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=loca_credibilia_-_itt_az_internet_hiteles_helye
Forrás: https://index.hu/kultur/2021/02/12/minek-a-kozjegyzo-ha-ott-a-szoftver-/

Tárgyszavak: OSZK, új szolgáltatás, hiteles forrás, információforrás

Bázis-Biblia - egyszerűsített és naprakészebb szöveg, evangélikus, Németországban

Mivel folyamatosan változik a nyelvünk, és azok a kifejezések, szófordulatok, amelyek 30-50-100 évvel ezelőtt élettelik lehettek, ma akár érthetetlenné, homályossá válhatnak. Ezért érdemes újból és újból fordítani a befogadók számára fontos szövegeket, legyenek azok idegen nyelvű szépirodalmi művek - pl. Nádasdi Ádám új Dante-fordítása, vagy mint a Német Evangélikus Egyház 2012-től bevezetett ún. BázisBibliája.
Az új Bibliát bemutató istentisztelet oldalán kifejtik: a szöveg megjelenítése során külön szempont volt a képernyőn, illetve mobiltelefonon való olvasás minősége is.
BázisBiblia (német nyelvű): https://www.die-bibel.de/bibeln/unsere-uebersetzungen/basisbibel/

Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=bazis-biblia_egyszerusitett_es_naprakeszebb_szoveg_evangelikus_nemetorszagban
Forrás: https://www.zdf.de/gesellschaft/gottesdienste/evangelischer-gottesdienst-424.html

Tárgyszavak: Németország, Biblia, hiteles forrás, információforrás

8. szám

Növekedett az e-könyv-használat - A MEK-ben 30 százalékkal több az olvasó

2020-ban (az előző évihez képest) harminc százalékkal emelkedett az OSZK által üzemeltetett Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) olvasottsága. A koronavírus-járvány első, tavaszi hulláma idején a növekedés aránya a hetven-nyolcvan százalékot is elérte.

Könyvtárunk az év folyamán több mint 15 millió látogatást regisztrált az oldalon. Az idén megújulás előtt álló, huszonegyezer kötetet meghaladó digitális adatbázisra most már naponta hatvanezernél is több olvasó kíváncsi.

Magyar Elektronikus Könyvtár: http://mek.oszk.hu/
Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=novekedett_az_e-konyv-hasznalat_-_a_mek-ben_30_szazalekkal_tobb_az_olvaso
Forrás: http://www.oszk.hu/hirek/harminc-szazalekkal-tobb-olvaso-mek-ben

Tárgyszavak: Országos Széchényi Könyvtár (OSZK), elektronikus könyvtár, használói igények

Heidelbergben az elektronikus mellett továbbra is kedvelt a papírsajtó, de megőrzési ideje csökkent

A Heidelbergi Városi Könyvtárban 23 napilap, 10 hetilap és 8 havilap, köztük francia, olasz, spanyol, orosz, amerikai és arab újságok állnak az olvasók rendelkezésére. 2019-ben ez a választék 8000 euróba került, s az árak csak emelkednek. Egy olyan egyetemi városban, mint Heidelberg, ahol több mint 140 nemzetiség él, nagy a kereslet a külföldi napilapok iránt.

A digitális kínálat fejlődésével az elmúlt évtizedekben a régebbi évfolyamok iránti kereslet csökkent, így a hírlapok megőrzési ideje folyamatosan változik a használattól függően. Míg a 2000-es évek elején a hírlapokat legfeljebb 6 hónapig tárolták, most a régebbi számokat adott esetben csak egy hétig tartják meg, kivéve a helyi Rhein-Neckar-Zeitungot, amelynek megőrzési ideje 3 hónap.

Heidelbergben azonban még mindig sok olyan olvasó van, aki inkább a nyomtatott verziót részesíti előnyben az elektronikussal szemben, ezért rendszeresen ellátogat a városi könyvtárba. Néhányan csak és kizárólag a bőséges sajtóválasztékot használják, több órát időzve a könyvtárban vagy az irodalmi kávézóban.

A PressReaderen történő e-újság-kínálat egy olyan hiányt pótol, amelyet a nyomtatott állomány nem tud kielégíteni, azaz a két formátum jól kiegészíti egymást.

PressReader: https://www.pressreader.com/catalog

Bővebben:
http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=heidelbergben_az_elektronikus_mellett_tovabbra_is_kedvelt_a_papirsajto_de_megorzesi_ideje_csokkent
Forrás: https://b-u-b.de/wp-content/uploads/2020-04.pdf (A cikk az 54. oldalon található.)

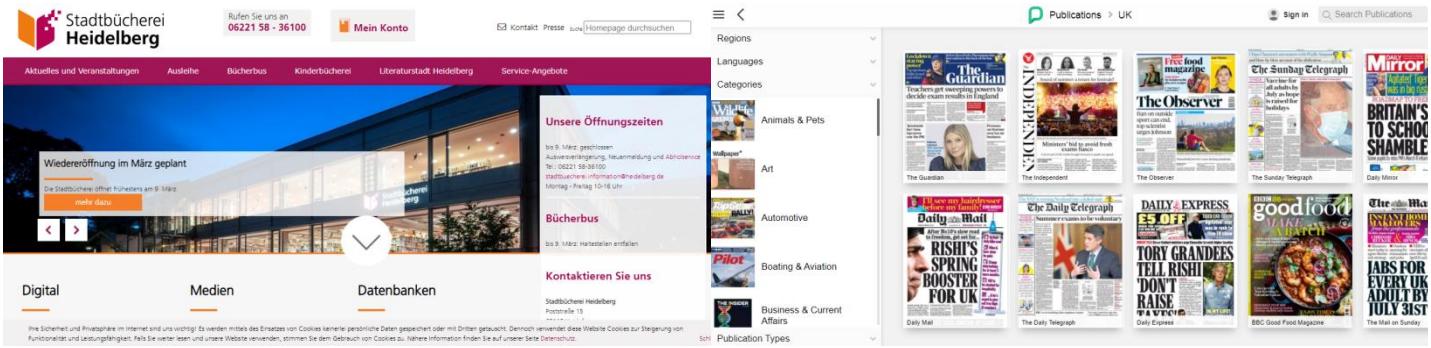

Tárgyszavak: Németország, Stadtbücherei Heidelberg, közkönyvtár, sajtó (nyomtatott és elektronikus), állománygazdálkodás

Változás előtt a Wikipédia - jól áll ellen az álhíreknek

2020 kétségkívül nagy fordulópont volt az oldal életében. A COVID-19 világjárvány és az amerikai elnökválasztás körül kialakult információs zaj közepette sokáig egyik közösségi platformra sem lehetett számítani a tényszerűségért folytatott harcban - a Facebook és a Twitter is csak az év vége felé vetette be a dezinformáció elleni, egyébként sem minden esetben hatékony eszközeit, míg a Youtube-on a mai napig burjánzanak az áltudományos videók és más összeesküvés-elméletek. Ebben a káoszban mutatkozott meg igazán a Wikipédia erénye: a hosszú évek alatt egész fényesre csiszolt szerkesztési rendszeren nem igazán mentek át az álhírek - sőt inkább maguk az álhírek is külön szócikket kaptak, így ahelyett, hogy a népszerű valótlanságokat a szőnyeg alá söpörték volna, rámutattak azok valótlanságára.
A Wikimédia alapítvány 2020 februárjában bejelentette, hogy hamarosan elfogadja és bevezeti azt az általános viselkedési szabályzatot (Code of Conduct), amely egyszerre igyekszik megoldást nyújtani a feltárt hiányosságokra, és az irányelvek helyett szabályzatot vezet be. Ennek a lényege, hogy a „mit szeretnénk, hogy csinálj" helyett, a „mit várunk el, hogy csinálj" szeretnék, ha megvalósulna.
Még hosszú az út a szabályzat véglegesítéséig, hiszen egyrészt a különböző nyelvekre is le kell fordítani a szabályokat, és arról is legalább nyárig, de elképzelhető, hogy az év végéig tartanak még a konzultációk, hogy miként tudják majd betartatni őket.
Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=valtozas_elott_a_wikipedia_-_jol_all_ellen_az_alhireknek
Forrás: https://qubit.hu/2021/02/15/atszervezik-a-wikipedia-mukodeset-de-megmarad-e-az-enciklopedia-a-szabad-internet-utolso-bastyajanak

Tárgyszavak: információ forrás, álhírek

Utaznánk, de nem engedik - az életet habzsoló festők képeivel kárpótolhatjuk magunkat

Se külföldre, se belföldre, se múzeumba nem mehetünk már hosszú hónapok óta - erre a bajra ad most tüneti kezelést a Virág Judit Galéria, amely mesés úti célokat ábrázoló magyar festményekről készített video sorozatot.

Az ismeretterjesztő kisfilmek első két epizódja a hvg.hu-n debütál: a napsütötte San Remóba és a húszas évek pezsgő metropoliszába, Berlinbe kalandozunk el.
ViragJuditGaleria: https://www.youtube.com/results?search_query=viragJuditGaleria
Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=utaznank_de_nem_engedik_-_az_eletet_habzsolo_festok_kepeivel_karpotolhatjuk_magunkat
Forrás:
https://hvg.hu/kultura/20210219_Utaznank_de_nem_engedik__az_eletet_habzsolo_magyar_festok_kepeivel_karpotolhatjuk_magunkat

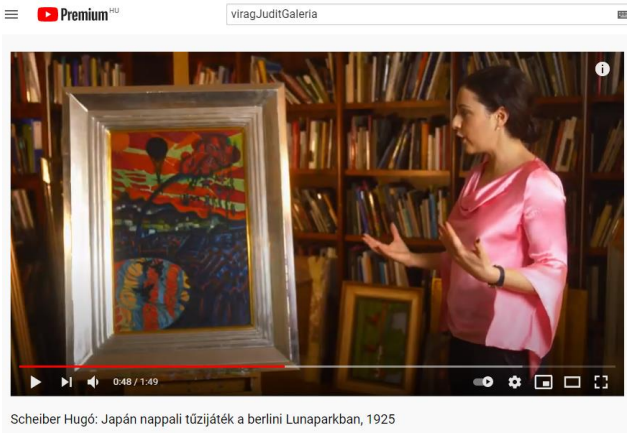

Tárgyszavak: művészeti galéria, művészeti tájékoztatás, video

9. szám
Kontrollált digitális kölcsönzés: legális kölcsönzés vagy kalózkodás?
A pandémia kezdetén, amikor a könyvtárak bezártak, megnőtt a kereslet az e-könyvekre. Sok könyvtárnak volt már kölcsönözhető e-könyv készlete, például az OverDrive-on keresztül vagy a gyűjteményük részeként. Ez kielégítette az olvasókat, azonban csak egy bizonyos ideig.
A vélemények már évek óta megoszlanak a kontrollált digitális kölcsönzés (controlled digital lending, CDL) esetében. A CDL a szerzői jogi törvény interpretációja, melynek eredete valószínűleg az Open Library-hez vezethető vissza.
A Controlled Digital Lending by Libraries oldala szerint a CDL "felemelkedőben lévő módszer, amely lehetővé teszi a könyvtárak számára, hogy nyomtatott könyveket kölcsönözhetővé tegyenek digitális kölcsönzés számára". Ugyanakkor a könyvtár csak annyi példányban teheti kölcsönözhetővé, ahány példánya van a kötetből; mindegy, hogy az milyen formátumú. A kölcsönzők pedig nem adhatják tovább és nem másolhatják le a kölcsönzött példányt.
Arról, hogy a CDL törvényes, vagy a szerzői jog által védett anyagok lopása, rövidesen a bíróság fog dönteni.
Bővebben:
http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=kontrollalt_digitalis_kolcsonzes_legalis_kolcsonzes_vagy_kalozkodas_olvasoink_szavazatara
Forrás: https://www.infotoday.com/OnlineSearcher/Articles/Features/Controlled-Digital-Lending-Legal-Lending-or-Piracy-144995.shtml

Tárgyszavak: USA, digitalizálás, e-könyv kölcsönzés, szerző jog, szolgáltatás fejlesztés

10. szám
Itt az első! - Könyvkölcsönző automatát állítottak szolgálatba a Méliusz előtt
Mikor az ablakkölcsönzés országosan is leállt, könyvkölcsönző automatát helyezett el a debreceni Méliusz Könyvtár a Bem téri Központi Könyvtár bejáratánál. A postabox-szal azonos elven működő, Magyarországon először megjelenő eszközbe egy töltéssel 20 db könyvet, vagy egyéb dokumentumot lehet kölcsönzésre elhelyezni, illetve visszahozni - vírushelyzet-kompatibilisen, nyitvatartási időn kívül is. Az ipari érintőképernyős monitort, NFC kártyaolvasót, vonalkód- és QR-olvasót, könyvtag olvasót tartalmazó alapegység 9 fakkos, mely

15-tel bővíthető.

Bővebben:
http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=itt_az_elso__konyvkolcsonzo_automatat_allitottak_szolgalatba_a_meliusz_elott

Forrás: https://haon.hu/kultura/helyi-kultura/uj-konyvkolcsonzo-automatat-allitottak-szolgalatba-a-meliusz-elott-5067175/

Tárgyszavak: biztonság, automata kölcsönzés, innováció, szolgáltatásfejlesztés

Napi 10 ezer oldalt szkennelnek be - egyre nagyobb az Arcanum e-könyvtára

Egyre komolyabb könyvtári állománnyal rendelkezik az Arcanum Digitális Tudománytár. A cég munkatársával, Biszak Bogátával beszélgettünk az Arcanum és a Hungaricana adatbázisáról.

- A hónap elején, mint mindig, új anyagok kerültek fel az Arcanum Digitális Tudománytár, az ADT gyűjtőoldalára. Mekkora most az állomány?

- Egész pontosan meg tudom mondani: pillanatnyilag 32 millió 205 ezer 710 oldal áll az olvasók rendelkezésére. Ezek persze nem mind újságok és szakfolyóiratok; található köztük könyv, leginkább lexikonok, nyomtatott adatbázisok.

- Például?

- Például régi telefonkönyvek, Borovszky Samu Magyarország vármegyéi és városai sorozata és Budapest lakcímjegyzéke az 1928-as utolsó megjelenésig. Bele lehet nézni a Magyar Mezőgazdasági Múzeum képzőművészeti gyűjteményének katalógusába, a budapesti Egyetemi Könyvtár alapkatalógusába, illetve a Magyar Zsidó Levéltár iktatókönyveibe is akár, de az oldalra látogatók fellapozhatják többek között a Czuczor-Fogarasi-féle nyelvszótárt, az életrajzi, a néprajzi, a világirodalmi lexikont, a Magyar tájszótárt, a Magyar nyelvtörténeti szótárt, A magyar nyelv történeti-etimológiai szótárát, az általános lexikonok közül pedig a Pallast és a Révait. Olvashatók az országgyűlések naplói és irományai is 1861-től napjainkig.

Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=napi_10_ezer_oldalt_szkennelnek_be_-_egyre_nagyobb_az_arcanum_e-konyvtara

Forrás: https://hang.hu/kultura/idogep/2021/03/04/arcanum-biszak-bogata-adt-hungaricana-digitalizalas/

Tárgyszavak: digitalizálás, adatbázis, tájékoztatási forrás

Nyílt felhasználású tankönyvek - olcsóbb és nem gyengébb

A tankönyvtárak jelentős hatással lehetnek a felsőoktatási hallgatók vásárlási magatartására és tanulmányi előmenetelére. A nyílt felhasználású tankönyvek (open textbooks) számottevő költségmegtakarítást ígérnek, ugyanakkor a minőség és a hatékonyság megítélése továbbra sem egyértelmű. Ez a tanulmány feltárta, hogy milyen hatást gyakorolt a hallgatók tanulmányi eredményeire és viselkedésére a nyílt felhasználású tankönyvek beillesztése egy amerikai történelemkurzusba.

Bővebben: http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=nyilt_felhasznalasu_tankonyvek_-_olcsobb_es_nem_gyengebb

Forrás: https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/24437/32266

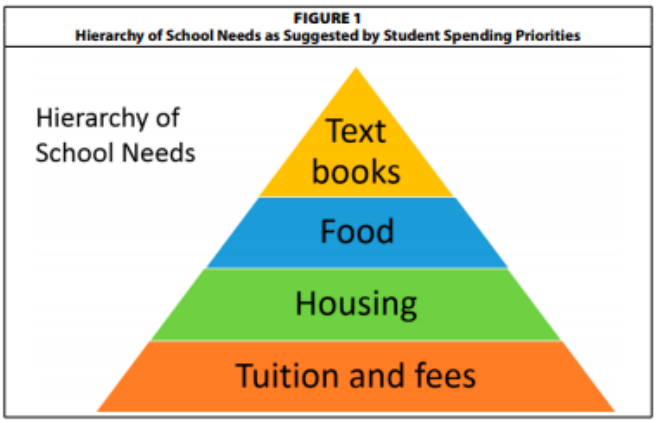

Tárgyszavak: felsőoktatási könyvtár, tanulás, felmérés, nyílt hozzáférés

Magyar e-könyvek használata 2020-ban

Talán többünkben is felmerült a kérdés, hogy a tavalyi (és az idén is folytatódó) intézménybezárások milyen hatással lehettek az online tartalmak, közöttük is az e-könyvek használatára. Most ezzel kapcsolatban szeretnék megosztani Veletek egy rövid összefoglalót.

Mekkora volt a használat növekedése 2019 és 2020 között?

A legegyszerűbb módszer az, ha az előző évet vesszük viszonyítási alapként a használat kontextusba helyezéséhez. Ebből az látható, hogy 2019-hez képest számszerűen 227 ezerrel több e-könyv megnyitás történt, ami közel három és félszeres értéknek felel meg.

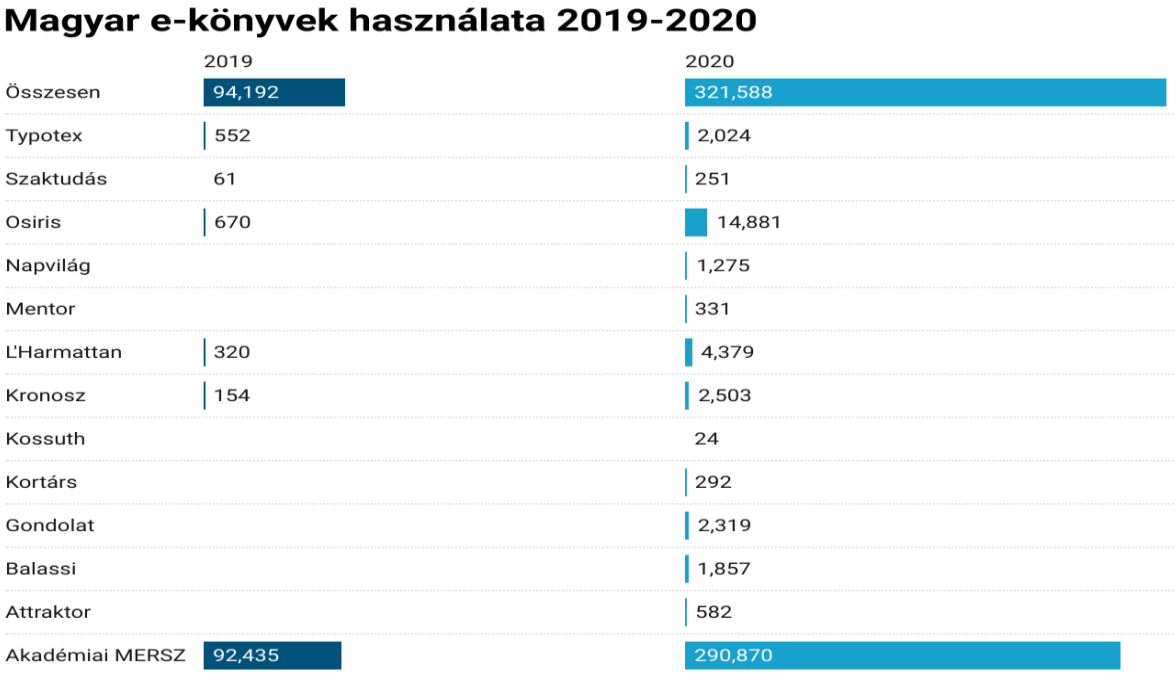

Azt is láthatjuk viszont, hogy ennek 90%-át egyetlen gyűjtemény, az Akadémiai Kiadó MERSZ generálta. Utána 5%-ot az Osiris Kiadó látogatottsága tesz ki, a többi adatbázis 1%, vagy az alatt van. Érdemes megfigyelni, hogy a legtöbbet használt gyűjtemények 2020-ban szinte kivétel nélkül azok voltak, amelyekre már a korábbi év(ek)ben is volt előfizetés (MERSZ, Osiris, L'Harmattan, Kronosz, Typotex). Ebből arra következtethetünk, hogy idő kell ahhoz, hogy egy adatbázis híre, ismertsége elterjedjen az intézményen belül, használata beépüljön a köztudatba és megszokottá váljon az egyetemi polgárok számára. Láthatjuk ezt abból is, hogy 2019-ben kezdődő előfizetéseknél mindegyik csomag egy számjeggyel magasabb használati értéket hozott 2020-ban. Várhatóan így

lesz ez a tavaly kezdődő előfizetéseknél is. Ezek közül már most figyelemreméltó a Balassi, a Gondolat és a Napvilág kiadók látogatottsága.

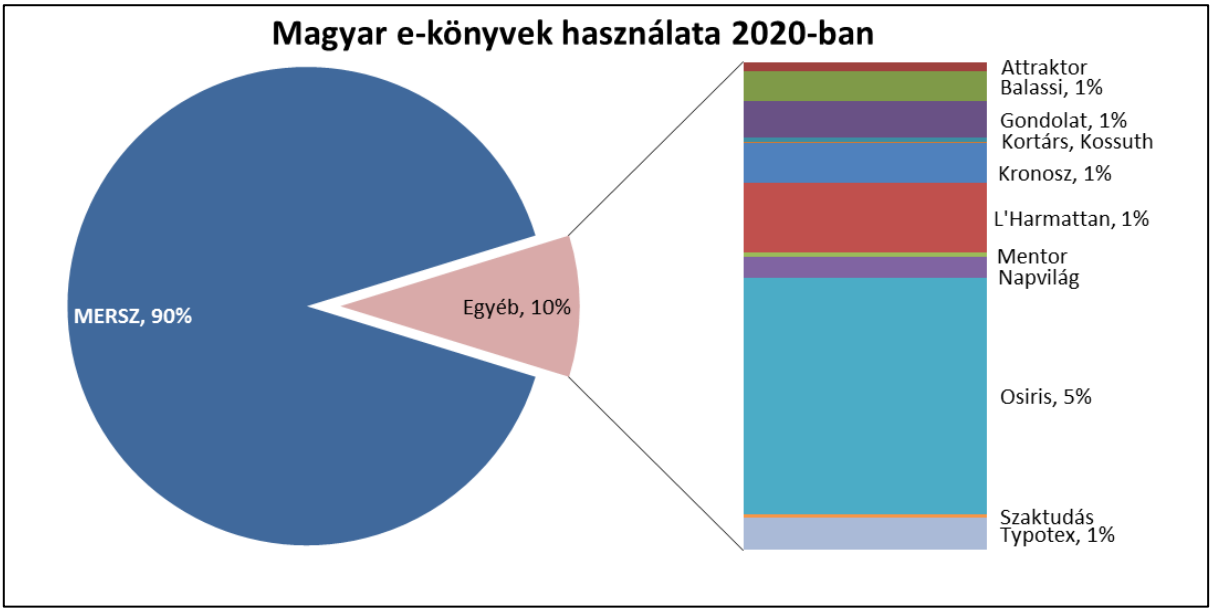

A használat nagyarányú növekedésében több tényező is szerepet játszik. A legerősebb ezek közöl most valószínűleg a könyvtárak zárva tartása; ezzel összefüggésben számolhatunk a fent említett ismertség növekedéssel is. Ezeken kívül számos befolyásoló ok lehet egy könyvcsomag használatában: maga a gyűjtemény minősége, tematikája; a webes felület kialakítása, extra funkciók, kereshetőség; a címlista bővítése; a használatot népszerűsítő marketingtevékenység; a távoli elérés biztosítása - ezek mind-mind közrejátszanak abban, hogy mennyien használnak egy adott e-könyves gyűjteményt, és ezen belül hányan és hányszor nyitnak meg egy bizonyos e-könyvet.